

NEDERLANDSE KOLONISTEN
IN AMERIKA EN DE
LIGA DER IROKEZEN

WILLEM F. KORTHALS ALTES

Nederlandse kolonisten
in Amerika en de
Liga der Irokezen



Ontwerp omslag Mijke Wondergem
Afbeelding omslag Nederlandse bonthandelaren en Native Americans bij de Hudson-
rivier. *The Granger Collection / Alamy Stock Photo*

Ontwerp binnenwerk Elgraphic

ISBN 978 94 6456 416 7
e-ISBN 978 94 6456 417 4
NUR 680

© 2024 Willem F. Korthals Altes, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen
© 2024 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op-
geslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opna-
men of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de
uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen te
achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt verzocht
zich met de uitgever in verbinding te stellen.

Inhoud

Voorwoord	7
1. Toevallige ontdekkingen en nieuwe handel	11
2. Oorsprong en belang van de Liga der Irokezen	25
3. De Irokezen en de Nederlandse kolonisten	47
4. De Iroquois Confederacy en de Amerikaanse revolutie	87
Nawoord	109
Noten	113
Jaartallen	133
Literatuur	135
Over de auteur	141

Voorwoord

De laatste jaren wordt steeds meer discussie gevoerd over de koloniale expansie van de Europeanen en de gevolgen daarvan. Regeringen van voormalige koloniale mogendheden worden ter verantwoording geroepen voor de wijze waarop zij in de loop van de eeuwen op andere continenten met de bevolking zijn omgegaan. Het meest in het oog springt de slavenhandel, waarbij miljoenen inwoners zwarte Afrikanen gedurende een aantal eeuwen uit hun normale bestaan zijn gerukt en naar vooral het westelijk halfrond zijn vervoerd om, vaak onder erbarmelijke omstandigheden, te werk te worden gesteld. Niet voor niets zijn landen als Nederland en bij die handel betrokken steden recent begonnen nazaten van de slachtoffers excuses aan te bieden.

Het westelijk halfrond had ook oorspronkelijke bewoners,

doorgaans ‘indianen’ genoemd. Aan een massale slavenhandel zoals bij de Afrikanen zijn zij niet onderworpen. Niettemin hebben de Europeanen na hun eerste landing in 1492 net als in Afrika een spoor van vernielingen aangericht, zelfs zodanig dat van de inheemse bevolking en haar cultuur bitter weinig is overgebleven. Een belangrijke oorzaak daarvan wordt gevormd door ziekten als mazelen en pokken die de Europeanen meebrachten en waartegen de millennia lang in isolatie levende inheemsen niet bestand waren. Ongeveer 90 procent van hen is in de zestiende en zeventiende eeuw aan die ziekten bezweken. Maar in hun koloniale expansiedrift zijn de veroveraars uit Europa ook moorddadig te werk gegaan. In eerste instantie gebeurde dat vooral in het Zuiden, waar de Spanjaarden in 1492 binnendrongen. Later, in de negentiende eeuw, waren het de Amerikanen die de inheemse bevolking haar laatste stukje leefgebied – en hun leven – met bruuft geweld ontnamen.

In het noordelijk deel van het westelijk halfmond is echter aanvankelijk op diverse plekken een andere toon aangeslagen en serieus gepoogd Europeanen en inheemsen de rijkdommen van het continent met elkaar te laten delen. Een voorbeeld daarvan is de wijze waarop Nederlandse kolonisten en de oorspronkelijke bewoners zo’n 250 kilometer ten noorden van het huidige New York met elkaar omgingen. Met toestemming van de lokale stammen, de Mohawk en de Mahicans, hebben de Nederlanders daar in 1625 Fort Oranje (tegenwoordig Albany) neergezet, als handelspost ter facilitering van de handel in bever- en otterhuiden, waarop de kolonisten aasden,

en in metalen voorwerpen, waaraan de inheemse bevolking behoefte had. In de ruim vijftig jaar waarin Nederlanders dat gebied hebben gekoloniseerd, is tussen hen en de lokale bevolking nooit een gewapende strijd gevoerd. Dat was uniek in een relatie tussen kolonisten en inheemsen.

De Mohawk behoorden tot de familie van de Iroquois. Samen met vier andere stammen (of naties) van Iroquois vormden zij een verbond: Iroquois League of Iroquois Confederacy, en in het Nederlands Liga der Irokezen genoemd. Een dergelijk samenwerkingsverband was tamelijk uniek in een wereld waarin stammen vrijwel zonder uitzondering op zichzelf leefden en, behalve bij gewapende strijd, weinig met hun burens te maken hadden. De Liga der Irokezen was daarnaast bijzonder door de wijze waarop de deelnemende stammen zich hadden georganiseerd en door hun intermenselijke verhoudingen. Dat speelde onder meer een rol in hun relatie met degenen die zich in de tweede helft van de achttiende eeuw met de vormgeving van de Verenigde Staten bezighielden. Vraag daarbij is onder meer in hoeverre de Iroquois League daarop van invloed is geweest of had kunnen zijn en – in een verder verwijderd verband – of Amerika dan een ander land zou zijn geworden.

*De marginalisatie van de oorspronkelijke
bevolking van het Amerikaanse continent is
des te schrijnender, omdat de Europeanen
zoveel van de inheemse volkeren en hun
culturen hadden kunnen leren.*

1.

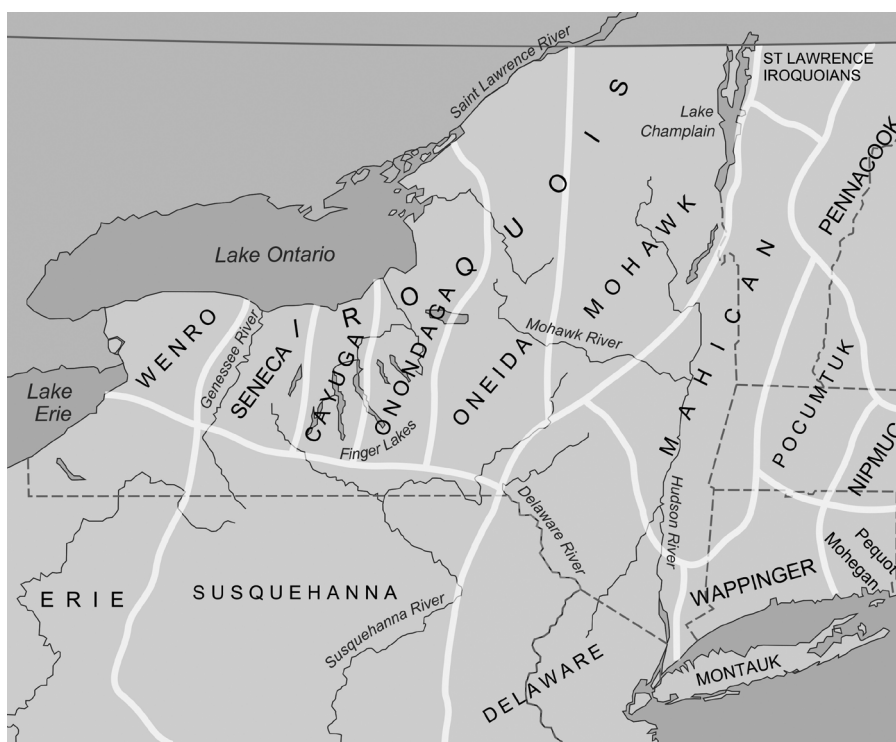
Toevallige ontdekkingen en nieuwe handel

De Nederlandse handel wordt mondiaal

Rond 1500 nam Amsterdam een vooraanstaande positie als internationaal handelscentrum in. Maar de handel, ook die over zee, voltrok zich voornamelijk binnen Europa. Voor zover Nederlanders handelswaren uit verre streken invoerden, betrokken ze die van Spaanse, Portugese en Italiaanse handelaren.¹ Daarin begon tegen het eind van de zestiende eeuw verandering te komen, onder meer als gevolg van de vereniging – in 1580 – van Spanje en Portugal tot de Iberische Unie. Posities die voorheen in Portugese handen verkeerden, werden hiermee onderdeel van de onafhankelijkheidsstrijd van de in 1581 uitgeroepen Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.

Daarnaast zorgde Jan Huygen van Linschoten met *Itinerario*

voor veel nuttige informatie over de handel met de landen rond de Indische Oceaan. Dit in 1596 in Amsterdam verschenen boek vormde het beginpunt van de Nederlandse overzeese expansie, die zich aanvankelijk vooral op het aan specerijen rijke Oosten richtte. Tien jaar later hadden de Nederlanders de positie van belangrijkste Europese handelsmacht in Azië al op Portugal veroverd.² Dit was mede mogelijk dankzij de door de Staten-Generaal in 1602 opgerichte Verenigde Oost-Indi-



Kaart van Native Americans in de staat New York voor de komst van de Europeanen.